

สารจากคณบดี	หน้า 1
เศรษฐกิจศาสตร์รอบตัว	3
คุยกับอาจารย์เมธี	5
บทสัมภาษณ์อาจารย์ รศ.ดร.อดิศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา	7
บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ/ข่าวประชาสัมพันธ์	8

สารจากคณบดี

โดย

รศ.ดร.อมรรัตน์ อภินันท์มกุล

สวัสดีปีใหม่แด่ท่านผู้อ่านทุกท่าน ในศุภวาระขึ้นปีใหม่ 2563 นี้ ขอพระเจ้าอวยพรให้ท่านและครอบครัวมีความสุข มีสุขภาพแข็งแรง และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานทุกประการ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ประเทศไทยต้องเผชิญปัญหาความท้าทายหลายประการในปีใหม่นี้ ทั้งปัจจัยภายในประเทศ และต่างประเทศ นับตั้งแต่ปัญหาภัยแล้งต่อเนื่องในช่วง 2-3 ปีที่ส่งผลต่อการเกษตร การผลิตน้ำประปา และระบบนิเวศทางน้ำ ปัญหาฝุ่นมลพิษ PM 2.5 ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้คนจำนวนมาก สงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ที่ส่งผลกระทบต่อส่งออก การประท้วงที่ยืดเยื้อในฮ่องกงที่คุกคามเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจของภูมิภาค ตลอดจนปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ที่สร้างความหวาดวิตกแก่คนโดยทั่วไป และส่งผลกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยว ผนวกกับความล่าช้าของการเบิกจ่ายงบประมาณแผ่นดินในปีนี้ กับภาวะเศรษฐกิจไทยที่ค่อนข้างซบเซาต่อเนื่องจากปีที่แล้ว เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อเติบโตของเศรษฐกิจไทยในปีนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากนั้น ประเทศไทยยังเผชิญกับความท้าทายเชิงโครงสร้างด้วย จากการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Absolute Aged Society) ที่ประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง และการเปลี่ยนผ่านอย่างก้าวกระโดดของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่ระบบอัตโนมัติและระบบดิจิทัล ที่ส่งผลความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทยในเวทีโลก และผลิตภาพการผลิตของแรงงานไทย คณะพัฒนาการเศรษฐกิจได้ตระหนักถึงปัญหาความท้าทายของประเทศไทย และมีพันธกิจในการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม จึงได้กำหนดจัดงาน**เปิดบ้านพัฒนาการเศรษฐกิจ** ในวันอาทิตย์ที่ 16 กุมภาพันธ์ 2563 นี้ เวลา 13.00-16.30 น. ณ ห้องประชุม ดร.สมศักดิ์ และคุณหญิงปัทมา ลีลาวัณย์ตระกูล ชั้น 2 อาคารสยามบรมราชกุมารี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยคณะฯ จะเปิดตัว “หลักสูตรฝึกอบรมพัฒนาทักษะความรู้ เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” เพื่อพัฒนา และเพิ่มพูนทักษะทางการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ แก่คนทั่วไปในวัยทำงาน ที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และมีอายุระหว่าง 25-45 ปี เพื่อพัฒนาคนรุ่นใหม่ ให้มีความสามารถในการแข่งขัน มีทักษะในการ

คิดวิเคราะห์ เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตาม
แนวทางของการเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ อันเป็นหนึ่งใน
ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยใน 20 ปีข้างหน้า โดยจะเปิด
ฝึกอบรมใน 5 หลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ 1: ผู้บริโภคและ
ผู้ประกอบการอัจฉริยะภายใต้
เศรษฐกิจไร้พรมแดน
(จำนวน 15 ชั่วโมง)

หลักสูตรที่ 2: เศรษฐกิจไทยยุค
ดิจิทัลและบทบาทภาครัฐ
(จำนวน 15 ชั่วโมง)

หลักสูตรที่ 3: การวิเคราะห์และ
การบริหารโครงการสำหรับภาครัฐ
และเอกชน (จำนวน 15 ชั่วโมง)

หลักสูตรที่ 4: การบริหารการเงิน
เพื่อความมั่งคั่ง
(จำนวน 15 ชั่วโมง)

หลักสูตรที่ 5: การวิเคราะห์ข้อมูล
สำหรับธุรกิจและเศรษฐศาสตร์
(จำนวน 15 ชั่วโมง)

ศูนย์พัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

**การเสริมสร้างศักยภาพของชนทั้งสาม
ให้มีความรู้-การคิดวิเคราะห์และมีความรู้หลัก
เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21**

เปิดอบรม 5 หลักสูตร ฟรี!!

เตรียมพร้อมก่อนเข้าสู่โลก
ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามกติกาตั้งแต่เริ่ม**ปฐมนิเทศ**นี้ไป
จะมีเอกสารชื่อว่า 24-45 ปี
ฉบับแม่หลักสูตรฯ ระบุ ยึดถือ

**หลักสูตรที่ 1 ผู้บริโภคและผู้ประกอบ
การอิสระ: ทานดีเศรษฐกิจใกล้
พรรณาน**

เข้าใจพฤติกรรมทางด้านการเงินของมนุษย์ไทยและผู้นำผู้
การเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเพื่อจะผลักดันการแก้ไขให้มี
ความก้าวหน้าของประเทศไปในยุคอุตสาหกรรมยุค 4.0

**หลักสูตรที่ 2 เศรษฐกิจไทยยุค
ดิจิทัลและบทบาทภาครัฐ**

เข้าใจตัวแปรและมิติต่างๆ ของเศรษฐกิจ
ติดตามข่าวสารทางเศรษฐกิจอย่างเข้าใจ
วิเคราะห์ผลกระทบเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจได้

**หลักสูตรที่ 3 การวิเคราะห์และการบริหาร
โครงการสำหรับธุรกิจและเอกชน**

วิเคราะห์ความจำเป็นของโครงการด้านการเงินและ
เศรษฐกิจ-โครงการมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจบริการที่ธุรกิจ
ไม่ทำจะฉิบหายแน่นอน

**หลักสูตรที่ 4 การบริหารการเงินเพื่อ
ความมั่นคง**

สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของบุคคล
การประยุกต์ใช้เครื่องมือทางการเงิน
เพื่อจัดการลงทุนแบบเน้นคุณค่าและการลงทุนทางอ้อม

**หลักสูตรที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล
สำหรับธุรกิจและเศรษฐกิจ**

เห็นด้วยกับพัฒนาการทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมดิจิทัล
การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data)
ฝึกการนำผลการวิเคราะห์จริง ตัวเป็นแบบจำลองตัวจริง

**อบรม วันเสาร์ หรือ วันอาทิตย์
เวลา 9.00 - 16.00 น.
ลงทะเบียนฟรี - ค่าทาน 2563**

สภ.คปร
30 พฤศจิกายน 16 พ.ค. 63 เวลา 13.00-16.30 น.

สภ.คปร
ในงานเปิดงานพัฒนาการเศรษฐกิจ

นอกจากการแนะนำหลักสูตรฝึกอบรมแล้ว คณะกรรมการเศรษฐกิจจะจัดเวทีเสวนา เรื่อง เศรษฐกิจไทยหลังวันวาเลนไทน์ 2020 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้คนทั่วไปตระหนักรู้ และเข้าใจผลของปัจจัยสำคัญๆ ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และปัจจัยแวดล้อมภายนอกประเทศ ที่มีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปีนี้ โดยคณะฯ ได้รับเกียรติจาก คุณพิรัชต์ วัชรสินธุ หรือคุณไอติม (ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง) รศ.ดร. สมประวิณ มั่นประเสริฐ (ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ และผู้บริหารสายงานวิจัย และหัวหน้าทีมวิจัยเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด) รศ. ดร. ยุทธนา เศรษฐูปราโมทย์ (ผู้อำนวยการหลักสูตรปริญญาเอกของคณะฯ ผู้คิดค้นแบบพยากรณ์เศรษฐกิจ NIDA Macro Model) และดำเนินการเสวนาโดย ผศ.ดร. ศรัณย์ ศาสนิตาสัน (ผู้อำนวยการหลักสูตรเศรษฐศาสตร์การเงิน คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ)

งาน “เศรษฐกิจไทย
หลังวันวาเลนไทน์ 2020”

แนะนำ

- คณะกรรมการเศรษฐกิจและ
ผลิตภัณฑ์การบริการและ
การค้า
- หลักฐานการบริการและ
การค้า
- เศรษฐกิจและ
การค้า

เปิดหลักสูตรอบรม
ไม่เสียค่าใช้จ่าย

ฟรี!

สนใจสมัครเรียนฟรี

ณ ห้องประชุม โรงแรม...

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2563

เวลา 13.00 - 16.30 น.

สแกน QR Code เพื่อ
ลงทะเบียนเรียนฟรี

ติดต่อสอบถาม โทร. 02-111-1111

หรือ โทร. 02-111-1111

หรือ โทร. 02-111-1111

ขอเชิญผู้สนใจลงทะเบียนเข้าร่วมงานได้ฟรี ตาม QR code ที่ปรากฏบนภาพโปสเตอร์ สุดท้ายนี้ ขอเชิญชวนท่านผู้อ่านที่เป็นศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน ผู้สนใจการประยุกต์ใช้ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ และการเงินเพื่อการดำเนินธุรกิจ หรือการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน เข้าร่วมงานเปิดบ้านพัฒนาการเศรษฐกิจในครั้งนี้ และชวนเพื่อนๆ มาร่วมงานเปิดบ้านพัฒนาการเศรษฐกิจด้วยกัน ดิฉันหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้พบท่านผู้อ่านในงานเปิดบ้านพัฒนาการเศรษฐกิจ วันอาทิตย์ที่ 16 กุมภาพันธ์นี้ค่ะ

ผู้สนใจสามารถสมัครเข้ารับการอบรมฟรีภายในงาน
เปิดบ้านพัฒนาเศรษฐกิจ

เศรษฐศาสตร์รอบตัว

เรื่อง

“ความสำคัญของงานวิจัยต่อการพัฒนาประเทศ”

โดย ศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพัฒนาการเศรษฐกิจ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

เมื่อต้นเดือนที่ผ่านมา (3 ธันวาคม) ได้เกิดเหตุที่คนในแวดวงการวิชาการและการวิจัยของประเทศต้องตกใจและฉะฉานไปตาม ๆ กัน จากการที่ คณะอนุกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้มีมติปรับลดงบประมาณในส่วนของกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน ววน.) จากเดิมที่กองทุนได้ขอไป 12,554 ล้านบาท โดยคณะอนุกรรมการได้ปรับลดจำนวนไป 8,000 ล้านบาท (หรือคิดเป็นสัดส่วนของการตัดลดลงถึงร้อยละ 63.7 ของงบประมาณกองทุนฯ) ซึ่งแน่นอนว่า การถูกปรับลดลงอย่างมหาศาลนี้ “เป็นเหตุผลที่ยากที่จะยอมรับได้” เนื่องจากการขาดแคลนซึ่งงบประมาณในการวิจัยและการพัฒนาย่อมส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่ประเทศจะยกระดับออกจากกับดักรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) และเข้าสู่ประเทศที่ใช้ระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovative-Driven Economy) เป็นกลไกการพัฒนาที่สำคัญ ซึ่งมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) นี้เป็นหน่วยงานใหม่ (จาก สกว. เดิม) ที่จะเป็นกลไกสำคัญในการรวบรวมและจัดสรรเงินทุนวิจัยของประเทศทั้งระบบ

แต่ด้วยความสามารถของสกสว.และภาคีเครือข่ายการวิจัยอีกหลาย ๆ แห่ง ในการอุทิศและชี้แจงความสำคัญของเงินทุนก้อนนี้ ล่าสุด (17 ธันวาคม) ทางคณะอนุกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้อนุมัติงบประมาณกองทุน ววน. ปี 2563 จำนวน 8,000 ล้านบาทคืนแก่ สกสว. ซึ่งทำให้การพัฒนาด้านการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศสามารถดำเนินต่อไปได้ และถือว่า “ประเทศไทยยังมีบุญอยู่ที่สามารถรอดพ้นจากวิกฤตนี้ได้

จะว่าด้วยเหตุผลอะไรก็ตาม (ซึ่งคนวงในน่าจะทราบดี) การคิดที่จะตัดงบประมาณในด้านการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่เกิดขึ้นนี้ เป็นกระบวนการคิดที่ผิดหลักการของการพัฒนาประเทศโดยสิ้นเชิง เนื่องจากในการจะเป็นประเทศที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านนวัตกรรมนั้น จำเป็นจะต้องมีนวัตกรรมที่มาจาก “ฐานความรู้ (Knowledge-Based) ที่จะต้องเกิดจากกระบวนการวิจัยและการพัฒนา (Research and Development) เป็นสำคัญ

ในแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ความรู้ (Economics of Knowledge) ซึ่งเป็นสาขาย่อยสาขาหนึ่งของเศรษฐศาสตร์ได้อธิบายว่า ในการที่องค์ความรู้จะนำไป “การสร้างนวัตกรรม” ได้นั้น จำเป็นต้องพิจารณาสองด้าน ได้แก่

1. ด้านอุปทานของความรู้ (Supply of Knowledge) ซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยงานที่ต้องทำหน้าที่ในการผลิตความรู้ (Knowledge Production) เช่น สถาบันวิจัยต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน มหาวิทยาลัย รวมไปถึงหน่วยงานสนับสนุนให้เกิดการสร้างความรู้ต่าง ๆ ซึ่งแน่นอนว่า ต้นทุนที่สำคัญที่สุด (Knowledge Production Cost) ในการผลิตความรู้ก็คือ 1) เงินทุน และ 2) บุคลากร

อย่างไรก็ตาม ถ้าเราดูตัวชี้วัดทางด้านรายจ่ายสำหรับการทำวิจัยและการพัฒนา (R&D Expenditure) และจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยของประเทศ ต้องยอมรับว่าประเทศไทยเรายังเป็นประเทศที่ “ล้าหลัง” ในการเป็นผู้ผลิต “ความรู้” มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ โดยจากข้อมูลของ UNESCO Institute for Statistics พบว่า ประเทศไทยมีการใช้จ่ายด้านการวิจัย

“คณะอนุกรรมการวิสามัญพิจารณาร่าง พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้มีมติปรับลดงบประมาณในส่วนของกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน ววน.) จำนวน 8,000 ล้านบาท”

และการพัฒนาประมาณร้อยละ 0.78 (ปี ค.ศ.2016) ของรายได้ประชาชาติ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของโลกจะอยู่ที่ร้อยละ 1.7 ในขณะที่ประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงอย่างประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีการสัดส่วนการใช้จ่ายด้านการวิจัยและการพัฒนาอยู่ที่ร้อยละ 2.8 ของรายได้ประชาชาติ ประเทศญี่ปุ่นมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 3.0 ของรายได้ประชาชาติ ประเทศเยอรมนีมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 3.04 ในขณะที่ประเทศอิสราเอลมีสัดส่วนสูงที่สุดในโลกคืออยู่ที่ร้อยละ 4.58 ยังไม่นับประเทศที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วอย่างประเทศจีนที่มีสัดส่วนการใช้จ่ายด้านการวิจัยและการพัฒนาสูงถึงร้อยละ 2.13 ซึ่งเมื่อจำแนกจากแหล่งที่มาจะพบว่า ร้อยละ 75.18 ของเงินทุนด้านการวิจัยของประเทศจะมาจากภาคเอกชนเป็นสำคัญ รองลงมาได้แก่ภาครัฐ (ร้อยละ 15.74) จากมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 8.01) จากต่างประเทศ (ร้อยละ 0.88) และจากองค์กรไม่แสวงหากำไร (ร้อยละ 0.18) ตามลำดับ

ในขณะที่ถ้าดูจำนวนบุคลากรจะพบว่า ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและการพัฒนา (R&D Personnel) อยู่ที่ 1,632 คนต่อประชากรหนึ่งล้านคน ในขณะที่ประเทศประเทศเกาหลีใต้มีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและการพัฒนาอยู่ที่ 9,242 คนต่อประชากรหนึ่งล้านคน และประเทศนิวซีแลนด์มีจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและการพัฒนาสูงถึง 8,300 คนต่อประชากรหนึ่งล้านคน โดยบุคลากรด้านการวิจัยของไทยโดยส่วนใหญ่จะทำงานในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 50.02) รองลงมาได้แก่ภาคเอกชน (ร้อยละ 39.03) และภาครัฐบาล (ร้อยละ 10.26) ตามลำดับ ซึ่งจากตัวเลขดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า ถ้าประเทศไทยจะสามารถเข้าสู่การเป็นประเทศที่ใช้ฐานความรู้ในการพัฒนาประเทศได้นั้น ประเทศไทยจำเป็นต้องเพิ่มเงินทุนสำหรับการวิจัยและการพัฒนาถึง 4-5 เท่าเป็นอย่างน้อย

2. ด้านอุปสงค์ของความรู้ (Demand of Knowledge) ซึ่งแน่นอนว่า สิ่งที่จะทำให้ “ความรู้” การผลิตงานวิจัยและการพัฒนาออกมาให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุดนั้นจึงจำเป็นที่ “องค์ความรู้ที่ผลิตออกมานั้น” จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (Commercialization) ในภาคอุตสาหกรรมหรือบริการ ไปจนถึงการใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ทั้งวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นต้น แต่ทว่า จากผลการศึกษาพบว่า มีเพียงร้อยละ 20 (หรือน้อยกว่านั้น) ขององค์ความรู้ที่ค้นพบสามารถนำมาต่อยอดไปสู่การเป็นนวัตกรรมได้จริงที่ไม่ใช่เป็นงานวิจัย “ขึ้นหิ้ง” โดยสาเหตุสำคัญมาจากหลายปัจจัย เช่น การที่ภาคผู้ผลิตงานวิจัยและภาคผู้ใช้ไม่ได้เกิดการจับคู่ (Matching) กัน ปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอันส่งผลต่อแรงจูงใจในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ หรือหน่วยงานผู้ใช้งานวิจัยไม่สนใจนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น

“ดังนั้น การถูกพิจารณาตัดงบประมาณด้านการวิจัยอย่างมหาศาลที่ผ่านมานี้ ขอให้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกและครั้งสุดท้ายครับ”

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบัน หน่วยงานที่ให้ทุนวิจัยอย่าง สกสว. ได้พยายามสร้างรูปแบบที่จะทำให้ผู้ใช้นวัตกรรมเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้สร้างนวัตกรรมมากขึ้น ตั้งแต่การช่วยกันคิดโจทย์ หรือการให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ในกรณีของสถาบันวิจัยหรือมหาวิทยาลัยเองในปัจจุบันก็มีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีชื่อว่า Technology Licensing Office (หรือ TLO) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาและส่งเสริมการอนุญาตให้ใช้สิทธิทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์

ในความคิดเห็นของผม การจัดการเรื่องการวิจัยและนวัตกรรมของไทยมาถูกทางแล้ว และไทยเราเริ่มจะมีโครงสร้างการทำงานที่บูรณาการการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม หากแต่ต้องมีการสร้างความเข้าใจในระดับนโยบายว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งเสริมพัฒนาคนในชาติในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับมหภาคถึงรากหญ้า ที่จะส่งผลกระทบถึงแม้กระทั่งการเมืองการปกครองในอนาคต และคิดว่าภาครัฐไม่ควรคิดตัดรายจ่ายในส่วนนี้ แต่ “จำเป็นต้องวางแผนการเพิ่มงบประมาณสำหรับด้านการวิจัยและการพัฒนานี้อย่างต่อเนื่อง” ด้วยซ้ำ โดยตั้งเป้าหมายในระยะแรกไว้ที่ประมาณร้อยละ 1.0 ของรายได้ประชาชาติก่อน (เพื่อให้เท่ากับค่าเฉลี่ยของโลก)

“ดังนั้นการถูกพิจารณาตัดงบประมาณด้านการวิจัยอย่างมหาศาลที่ผ่านมานี้ ขอให้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกและครั้งสุดท้ายครับ”

คุยกับอาจารย์เมธี

เรื่อง

“เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยมุทิตาจิต”

โดย ศาสตราจารย์ ดร.เมธี ครองแก้ว

สัตว์ทุกชนิดที่เกิดมา รวมทั้งมนุษย์ด้วยมีสัญชาตญาณที่เหมือนกันอย่างหนึ่ง คือ การรักษาชีวิตของตนให้อยู่รอด และการปกป้องของที่เป็นสมบัติของตัวเองหรือของที่ตัวรัก จากข้อเท็จจริงที่สำคัญนี้เอง เศรษฐศาสตร์จึงเป็นวิชาทางสังคมศาสตร์ที่ทรงพลังที่สุดวิชาหนึ่ง เพราะ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของพฤติกรรมของการรักษามลประโยชน์ หรืออรรถประโยชน์ของมนุษย์ หรือคนโดยทั่วไปเป็นหลัก

ยังมีสัญชาตญาณพื้นฐาน (หรือจะเรียกว่าสัญชาตญาณดิบ ก็ได้) อีกหลายอย่างที่มีมนุษย์มีเหมือนกับสัตว์อื่นๆ เช่นความอิจฉาริษยา หึงหวงสิ่งของที่ตัวรักหรือตัวมี หรือไม่อยากเห็นคนอื่น (หรือตัวอื่น) ได้ดีไปกว่าตัว ความอิจฉาริษยาในมนุษย์นั้นเห็นได้ชัดตอนเป็นเด็กๆ เวลาแย่งของเล่นกัน หรือเวลามีคนอื่นมาแย่งความสนใจจากพ่อแม่ของเรา แต่ความที่มนุษย์สามารถพัฒนาสติปัญญาได้สูงกว่าสัตว์อื่นๆ เมื่อสมองและร่างกายพัฒนาขึ้น สัญชาตญาณบางอย่าง ก็ถูกเก็บกดไว้ ไม่เป็นธรรมชาติเหมือนสัตว์อื่นๆ ซึ่งความอิจฉาริษยา ก็เป็นหนึ่งในนั้น แต่ในขณะเดียวกันมนุษย์ก็สามารถสร้างพฤติกรรมบางอย่างที่ในสัญชาตญาณสัตว์อื่นทั่วไปไม่มี แต่มนุษย์มี เช่น การทำร้ายสัตว์อื่นโดยไม่จำเป็นทั้งๆ ที่ไม่หิว หรือไม่ถูกรังควานหรืออยู่ในภาวะเสี่ยงหรืออันตราย หรือแม้แต่การทำลายชีวิตของตนเองด้วยเหตุผลบางอย่าง

ในบทความนี้ ผู้เขียนจะพูดถึงธรรมะข้อหนึ่งในพระพุทธศาสนาซึ่งในทัศนะส่วนตัวแล้วเห็นว่าเป็นธรรมะที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขของคนโดยทั่วไปมากที่สุด และเป็นธรรมะที่ปฏิบัติหรือพัฒนาได้ยากที่สุด เนื่องจากเป็นธรรมะที่ฝืนกับสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์ตั้งแต่เกิดมา ธรรมะข้อนี้คือ มุทิตาจิต ซึ่งเป็นธรรมะข้อหนึ่งในพรหมวิหาร 4 ซึ่งคนไทยหรือพุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่น่าจะรู้จักพรหมวิหาร 4 หมายถึงแนวทางการปฏิบัติตนในชีวิตของ “ผู้ใหญ่” เหมือนกับพระพุทธบาท ตามความเข้าใจของผู้เขียนนั้น คำว่า “ผู้ใหญ่” ในที่นี้หมายถึงผู้ที่สามารถควบคุมสัญชาตญาณของความเป็น “เด็ก” ไว้ได้แล้ว และสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยการสร้างธรรมะให้แก่ตัวเอง 4 ประการ คือ มีความรักใคร่ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน (เมตตา) ให้ความสงสารและช่วยเหลือแก่ผู้อื่นที่อยู่ในความลำบาก หรือต้องการความช่วยเหลือ (กรุณา) มีความยินดีต่อผู้อื่นที่มีความสุขหรือประสบความสำเร็จ (มุทิตา) และมีความวางเฉยหรือสงบนิ่งไม่ตื่นตกไปกับความชอบหรือไม่ชอบจนเกินไป (อุเบกขา)

“ที่ว่ามุทิตาจิต เป็นธรรมะที่ปฏิบัติยากที่สุด ก็เพราะว่าต้องเป็นความยินดีที่เกิดขึ้นจากใจจริง มิใช่เกิดจากการพูดที่ได้สะท้อนถึงความจริงใจ (ประเภทปากพูดอย่าง ใจคิดอีกอย่าง)”

ที่ว่ามุทิตาจิต เป็นธรรมะที่ปฏิบัติยากที่สุด ก็เพราะว่าต้องเป็นความยินดีที่เกิดขึ้นจากใจจริง มิใช่เกิดจากการพูดที่ได้สะท้อนถึงความจริงใจ (ประเภทปากพูดอย่าง ใจคิดอีกอย่าง) มุทิตาจิต จะต้องเป็นความยินดีที่เกิดขึ้นจากการปิดกั้นความอิจฉาริษยา ในทุกระดับของความรุนแรง และสูงกว่าหรือพ้นจากระดับอุเบกขา หรือความวางเฉยเท่านั้น ด้วยซ้ำ โดยปกติหากเราเห็นคนอื่นได้ดีกว่าเรา ถ้าคนๆ นั้น ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับเราโดยตรง เช่นไม่ได้เป็นคู่แข่ง หรือเพื่อนร่วมงานที่ต้องแย่งชิงตำแหน่งกัน มุทิตาจิต หรือความยินดีที่เกิดขึ้นจากการที่คนๆ นั้น ได้ดีได้ดิบได้ดี หรือประสบความสำเร็จก็เกิดขึ้นได้ไม่ยาก แต่ถ้าคนๆ นั้น เป็นคู่แข่งของเรา แล้วเกิดได้ดิบได้ดีแซงหน้าเราไป ตรงนี้แหละคือความยากของการเกิดมุทิตาจิตในความหมายที่ลึกซึ้งจริงๆ แต่หากเกิดขึ้นได้เมื่อใดความสุขจะมีมากกว่าความทุกข์ของการอิจฉาริษยา อย่างน้อยหากหวังว่าคู่แข่งที่เราที่ได้ดีไปกว่าเรา จะไม่ใช่โอกาสที่ทำร้ายหรือสร้างความเดือนร้อนให้เรา ก็น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของมุทิตาจิตที่ถูกต้องได้

ในทางเศรษฐศาสตร์นั้น เรามักจะใช้ข้อสมมุติในการวิเคราะห์พฤติกรรมทางเลือกของคนว่า อรรถประโยชน์ของใคร ก็เกิดจากการบริโภค หรือการสร้างความสุขจากการใช้สิ่งของหรือบริการที่ตัวเองได้รับ ไม่เกี่ยวกับอรรถประโยชน์ของคนอื่น กล่าวเป็นภาษาทางเศรษฐศาสตร์ ก็คือว่า อรรถประโยชน์ระหว่างบุคคลไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน (Independence of Individual Utility) ดังนั้น การวิเคราะห์พฤติกรรมมนุษย์ภายใน ข้อสมมุตินี้จึงไม่มีประเด็นเรื่องความอิจฉาริษยาเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แต่หากเมื่อใดมีการอิจฉาริษยาเกิดขึ้น ผลของการวิเคราะห์ก็จะเปลี่ยนไปทันที

แต่จะเปลี่ยนไปอย่างไร? ถ้าความอิจฉาริษยานำมาซึ่งความรุ่มร้อน หรือความทุกข์ของคนรอบข้าง ก็ต้องถือว่าเป็นการสูญเสีย อรรถประโยชน์ และอาจทำให้สวัสดิการทั้งหมดของสังคม (Total Social Welfare) ลดลงได้ ตรงนี้แหละที่มูทิตาจิตเข้ามาช่วยได้ เพราะแทนที่จะเกิดความอิจฉาริษยา มูทิตาจิตจะทำให้เกิดความยินดี ที่สามารถเพิ่มอรรถประโยชน์ของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้สวัสดิการของสังคมโดยรวมเพิ่มขึ้นได้ เช่น ถ้าอรรถประโยชน์ของนาย ก ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการบริโภคของนาย A เองเท่านั้น แต่เกิดจากความสุขหรือความสำเร็จของนาย B ด้วย กล่าวคือ หาก $U_A = U_A(X_A, Y_B)$ หรือ อรรถประโยชน์ของ นาย A ที่ขึ้นอยู่กับบริโภคสินค้า X ของตัวเอง และ ความสำเร็จ (จากรายได้ Y) ของ นาย B มูทิตาจิตของนาย A จะเกิดขึ้นเมื่อ $dU_A/dY_B > 0$ หรือเมื่อสัดส่วนความเปลี่ยนแปลงของอรรถประโยชน์ของนาย A เมื่อรายได้ (หรือความสำเร็จ) ของนาย B เพิ่มขึ้น มีค่าเป็นบวก หรือ มากกว่า 0 ดังนั้น ตามความคิดและการวิเคราะห์ของนักเศรษฐศาสตร์บางคนแล้วการโอน (Transfer) สินทรัพย์หรือรายได้ หรือความสุข (ความยินดี) จากคนหนึ่งไปอีกคนหนึ่ง แทนที่จะเกิดการกระจายรายได้ที่เกิดสภาวะที่ไม่มีประสิทธิภาพสูงสุด (Pareto Non-Optimality) ก็จะกลับกลายเป็นตรงกันข้าม คือเป็นสภาวะที่ดีขึ้น (Pareto Improvement)จริงอยู่ ในทางทฤษฎีนั้น การให้หรือการบริจาคเพื่อการกุศลโดยปัจเจกบุคคล (Private Charity) อาจจะไม่บรรลุจุดอรรถภาพแห่ง Pareto เพราะเกิดสิ่งที่เรียกว่า ผลกระทบภายนอกในเชิงบวก (Positive Externalities) กับผู้อื่นที่เกิดความยินดีหรือมูทิตาจิตร่วมกับผู้ที่บริจาคคนนั้น แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการบริจาคด้วย แต่ปัญหานี้แก้ได้ไม่ยาก แค่ให้รัฐหรือรัฐบาลเข้ามาช่วยดูแลเรื่องการโอนหรือการกระจายรายได้ใหม่ในฐานะเป็นสินค้าสาธารณะ (Public Goods) ก็จะช่วยแก้ปัญหาได้

“โดยสรุปแล้ว การเกิดมูทิตาจิต น่าจะเพิ่มความสุขให้แก่สังคมและชุมชนมากกว่าความอิจฉาริษยาทั้งในทางพระพุทธศาสนาและทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์”

มูทิตาจิตในที่นี้ไม่น่าจะใช้เป็นการแสดงความยินดีกับคนที่เกษียณราชการ (ในงานที่เรียกว่า แสดงมูทิตาจิตต่อคนโน้นคนหนึ่งที่เกษียณ) เพราะการเกษียณไม่ใช่งานควรไปแสดงความยินดีหากผู้นั้นยังไม่อยากเกษียณ แต่ควรเรียกว่างานแสดงความขอบคุณผู้นั้นที่สร้างคุณประโยชน์ให้แก่หน่วยงานและประเทศชาติจนอายุครบตามกำหนดมากกว่า

อีกประการหนึ่ง มูทิตาจิตนี้ อาจจะเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ระบบทุนนิยมเสรี (Laissez-Faire) ของ Adam Smith ดำรงคงอยู่ได้ เพราะผู้คนที่อยู่ในสังคมทุกคนมีแต่ความรู้สึกที่ดีหรือความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ว่าผู้ผลิตหรือผู้บริโภคต่างก็ทำหน้าที่ของตนอย่างดีที่สุด เพื่อประโยชน์ของตนเอง โดยไม่ไปเบียดเบียนหรืออิจฉาริษยาคนอื่น ผู้นั้นก็จะได้ผลตอบแทนจากระบบให้แก่ตนเองอย่างสูงสุดและเป็นธรรม

โดยสรุปแล้ว การเกิดมูทิตาจิต น่าจะเพิ่มความสุขให้แก่สังคมและชุมชนมากกว่าความอิจฉาริษยาทั้งในทางพระพุทธศาสนาและทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ผู้ที่สามารถสร้างมูทิตาจิตให้เกิดขึ้นได้โดยธรรมชาติ หรือโดยอัตโนมัติ หวังถือว่าเป็นผู้บรรลุถึงธรรมะขั้นสูงของพระพุทธศาสนา และจะทำให้สังคมและเศรษฐกิจบรรลุถึงประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรที่สูงขึ้นไปพร้อมๆ กัน

บทสัมภาษณ์อาจารย์

“รองศาสตราจารย์ ดร.อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา”

ทำไมอาจารย์เลือกเรียนด้านเศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์เป็นเรื่องระหว่างสังคมศาสตร์กับแนววิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์ ซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งสองส่วน สำหรับผมที่เป็นสังคมศาสตร์มากไปก็เรียนไม่ไหวเพราะมันจำต้องไม่ได้ตอบอะไรก็ผิดหมด ส่วนถ้าเรียนคณิตศาสตร์มากก็เหมือนกับไม่มีชีวิตชีวา แต่เศรษฐศาสตร์คือผสมกันระหว่างสังคมศาสตร์กับคณิตศาสตร์ เหมือนเราเรียนสังคมศาสตร์แต่เราใช้เครื่องมือเชิงปริมาณ คณิตศาสตร์ สมการ ซึ่งทำให้เข้าใจง่าย รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิดชัดเจน ไม่กำกวม

เศรษฐศาสตร์มีประโยชน์อะไรในความคิดของอาจารย์

ประโยชน์หลักๆเป็นเชิงการกำหนดนโยบาย คือ นโยบายเศรษฐกิจของประเทศ เช่น นโยบายกระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน หรือบางทีก็เป็นแนวมหภาคใหญ่ไปเลย เช่น นโยบายธนาคารแห่งประเทศไทย และอาจจะจะมีบางหน่วยงานที่เราคิดไม่ถึง แต่นโยบายหรือการกระทำของเขาก็ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ เช่น การออกกฎหมายต่างๆ ข้อบังคับ ข้อห้าม เพราะพวกนี้เวลาเอามาบังคับใช้ มันก็กระทบกับวิถีชีวิตของเรา ทำให้อยู่สบายขึ้นหรือลำบากขึ้น

อาจารย์สนใจงานวิจัยสาขาไหนเพราะอะไร

ผมสนใจงานวิจัยหลายสาขา แต่จะเป็นแนวเศรษฐศาสตร์จุลภาคที่ทำอยู่ก็เป็นแนวนโยบายด้านพลังงานไฟฟ้า การกำหนดค่าไฟ นโยบายด้านที่ดิน ภาษีที่ดินที่สนใจ แต่ที่เคยทำก็จะเป็นพวกนโยบายสิ่งแวดล้อม เช่น ภาษีน้ำมัน เพื่อลดการใช้ น้ำมันและก๊าซเรือนกระจก ซึ่งผมจะมาทางสายเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม แต่เลิกๆแล้วอยากทำก็คือพวกกฎหมายกับเศรษฐศาสตร์ รู้สึกว่าอยากทำแต่ไม่ได้เรียนมา ด้านนี้โดยตรง จึงต้องมาเรียนรู้เอาเอง แต่คิดว่าหลายคนยังไม่ค่อยเอาเศรษฐศาสตร์กับกฎหมายมาเชื่อมโยงกัน ซึ่งจริงๆแล้วทั้งสองเรื่องนี้ใกล้ชิดกันมาก และถ้าเราเอาหลักเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการออกกฎหมายได้ ผมว่าก็จะเป็นประโยชน์

ในอนาคตอาจารย์อยากทำงานวิจัยเกี่ยวกับอะไร

อยากทำเรื่องที่ดินต่อไป เพราะที่ดินมันมีกฎหมายที่ดิน ที่มันอาจจะเก่าไปหน่อย เราอาจจะเอามาพัฒนาปรับปรุงให้มันทันสมัยขึ้น เช่น ภาษีที่ดิน การโอนซื้อขายที่ดิน เพราะที่ดินมันก็เป็นปัจจัยการผลิตสำคัญ ให้มันอำนวยความสะดวกการขายตัวทางเศรษฐกิจ แต่อย่าให้มันเป็นอุปสรรคกับประชาชน เช่น คนไม่มีที่ดินหรือต้องเสียภาษีมากหรือต้องไปหาวิธีการหลีกเลี่ยงภาษี มันก็ไม่ดี มันควรเป็นอะไรที่ตรงไปตรงมา

อาจารย์มีเป้าหมายในชีวิตของตัวเองอย่างไรบ้าง

ทำงานวิชาการไปเรื่อยๆ บางทีก็บอกไม่ได้ว่าเรื่องอะไร แต่ก็จะมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น โดยเราก็จะให้มุมมองแก่สังคม เช่น ภาษีมรดก ที่ออกโดยรัฐบาล ซึ่งเราก็อยากจะเขียนบทความชี้ให้เห็นว่า ข้อดี ข้อเสีย เป็นอย่างไร ซึ่งเรื่องพวกนี้ก็จะเป็เชิงเทคนิค เพราะฉะนั้นใครที่มีความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ก็จะสามารถแยกแยะชี้ให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน ซึ่งก็จะเป็นผลดีกับคนที่ไม่ได้มีความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ หรือจะเป็นในด้านของสลากกินแบ่งของรัฐบาลที่ห้ามขายเกินราคา ซึ่งเราก็จะชี้ให้เห็นว่าความเป็นจริงเป็นอย่างไร การขายเกินราคาก็ไม่ได้จะเสียหายอะไร หรือในอนาคตถ้าหากมีประเด็นอะไร เราก็จะเข้าไปจับประเด็นนั้นแล้วเอามาวิเคราะห์ให้คนได้เห็นในข้อเท็จจริงต่างๆ

อยากฝากอะไรกับศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันในด้าน เศรษฐศาสตร์

อยากให้ศิษย์ปัจจุบันเรียนหนังสือมากกว่าในห้องเรียน ไม่อยากให้ท่องหนังสือเพื่อให้อตอบคำถามให้ได้ หรือเพื่อสอบให้ได้ A ถ้าเรียนอย่างนี้จะไม่ค่อยเป็นประโยชน์ในระยะยาว แต่อยากให้เรียนเพราะเราสนใจวิชานี้ สนใจหัวข้อนี้ที่อาจารย์เขาสอนจริงๆ ส่วนศิษย์ที่จบไปแล้ว หลากๆอย่างที่อาจารย์เขาสอนก็มีประโยชน์ แต่บางทีเรานำออกมาใช้ไม่ค่อยเก่งหรือไม่บ่อยนัก แต่ถ้าลองเอาสิ่งที่อาจารย์เขาสอนมาใช้ในอาชีพก็จะช่วยได้ เพราะอาจารย์เองเวลาทำงาน ก็มักย้อนกลับสมัยที่เรียนหนังสือที่อาจารย์เคยสอนเรา สิ่งต่างๆเหล่านั้นมันก็ยังเอามาใช้ได้ แต่ต้องประยุกต์และดัดแปลงให้ได้

บทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ

วันอังคารที่ 21 มกราคม 2563

วันอังคารที่ 28 มกราคม 2563

‘ทัศนคติต่อการเสียภาษีที่ต้องปรับเปลี่ยน’

โดย ผศ.ดร.สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข

‘ความยากเย็นของ “การบังคับใช้กฎหมาย”’

โดย ศ.ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์

อ่านต่อ : <https://web.facebook.com/CDESNIDA>

ข่าวประชาสัมพันธ์

คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ ขอแสดงความยินดี
กับดุษฎีบัณฑิต และมหาบัณฑิต ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ครั้งที่ 40 ทุกท่าน

- ประกาศรับสมัครนักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ภาคปกติ (หลักสูตรภาษาอังกฤษ) ประจำปีภาค 1/2563
กรณีสอบสัมภาษณ์ (ทุนการศึกษา) : รับสมัครตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562
- ประกาศรับสมัครนักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ ภาคพิเศษ ประจำปีภาค 1/2563
กรณีสอบสัมภาษณ์ : ครั้งที่ 2/63 รับสมัครตั้งแต่วันที่ 3 กุมภาพันธ์ – 3 เมษายน พ.ศ. 2563
กรณีสอบสัมภาษณ์ : ครั้งที่ 3/63 รับสมัครตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน – 15 มิถุนายน พ.ศ. 2563
กรณีสอบข้อเขียน : รับสมัครตั้งแต่วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2563
- ประกาศรับสมัครนักศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์การเงิน ภาคพิเศษ ประจำปีภาค 1/2563
กรณีสอบสัมภาษณ์ : ครั้งที่ 2/63 รับสมัครตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563
กรณีสอบสัมภาษณ์ : ครั้งที่ 3/63 รับสมัครตั้งแต่วันที่ 24 กุมภาพันธ์ – 25 เมษายน พ.ศ. 2563
กรณีสอบข้อเขียน (ทุนการศึกษา ดร.ก้องเกียรติ โอภาสวงการ) ครั้งที่ 1/63 รับสมัครตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563
- ประกาศรับสมัครนักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) นานาชาติ ประจำปีภาค 1/2563
กรณีสอบสัมภาษณ์ : ครั้งที่ 1/63 รับสมัครตั้งแต่วันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2563

ช่องทางการติดต่อ

ศาสตราจารย์ ดร.พิริยะ ผลพิรุฬห์
ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพัฒนาเศรษฐกิจ
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
118 ถ.เสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์ 0-2727-3644 โทรสาร 0-2377-9790
E-mail: cdes.nida@gmail.com

